

19.11.69, יום ד'

אמש מבאחי חיק ובו מכתב פרי לחיים שהוא כתב לו שהוא שולח

10.875 ל"י שכר סופריים בעד "מדינה ישראל הכחודשת", לאחר ניכוי של 4.125 ל"י

מסיב, ויש נייר של הבנק ולא ידעתי אם ההסכמה במסרה לבנק או לא. סלפנחי

הבוקר לחיים והוא אמר שההסכמה במסרה לבנק.

ח ס ו י

- ב"דבר" של חיום נדפס בשלמותו סכמני אל מזכיר הכנסה. גושהלף כנראה

הצטרך להחיעץ תחילה עם גולדה ואנשיה, אב להדפיס המכתב, ומכיוון שראו שאפילו

"לכרזה" הדפיס - נתנו לו היתר.

חיום נחמסם המכתב בשלמותו גם ב"על המשמר".

26.11.69, יום ד'

מבאחי חיום חומר נוסף על כרמיה, בעתון העולם 22.4.1930: בשנה

תרכ"ג (1863) נבחר לנשיא הכי"ח "זיריו אמונים עד בוא שמשו להושיע במל

תפוצת ישראל, או בברכה לדורות בכל העבודה הנפשה והמושכלת הזאת הייתה המחלת

ישוב א"י, אשר אשר כרמיה ירה אבן סינאו בשנת תרכ"ט (1869) ביסוד המעלה,

מקוה ישראל, קולוניה וביה ספר לעבודה אדמה בקרבם יפו. ואלה הם הדברים

אשר דיבר השר כרמיה ביום הקהל לעת יסוד "מקוה ישראל" באספה כוללת לחברת

כו"ח שהיתה ביום 14.1.1869:

"בתוך תקוותנו עלה על לבנו ליסד באה"ק ב"ס ללמד נערי בני

יהודה עבודת האדמה בארץ אשר שם צור חוצבנו ממנו, בארץ אשר עינינו ולבנו
אליה כל הימים, בארץ ההיא נחמוץ לייסד ב"ס לעבודת האדמה. כמו שעשו אבותינו
שבכו בדמעות שליש בזכרם את ציון בשבתם על נהרות בבל, כמו שבכל עת חשבו
את הארץ הזאת לארץ אשר בה עיני ה' לאהבה, כן עוד היום נראה את בני עמנו
בכל ערב שבת שופכים שיחם אצל הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו, ועיניהם
נחל שוטפות דמעה, ולכן בחרנו לייסד ביה ספר לעבודת אדמה בגבול עיר יפו,
אשר אדמתה פוריה ותבטיח לעובדיה ברכה בעמלם. ואחינו בני דורנו זה ימלאו
רגשי אהבה לעבודת האדמה כמו אבותינו. עם עובד אדמה ורועי צאן היה עם
ישראל מעולם, ועין בעין ראה כי ה' אוהב עבודת האדמה וחפץ בה. אני אתן לכם
את הארץ אמר ה', אך לכם לדעה כי לי היא ולכן לא תימכר אחוזה ארץ לצמיתות,
ובשנת היובל ישוב איש לאחוזהו ונחלת אבותיו. האדמה היתה ארץ פוריה,
הרריה נתנו חילם ושרותיה יבולם, ממקוריה נהרו נחלי דבש וחלב. עוד היום
במסיבי עיר יפו, האדמה היא יפה ופוריה, עוד היום הזורע בה ימצא מאה שערים.
מכלעדי זאת חנה בימים אלה כל סחר הארץ הזאת ויבולה יתפשט אל מצרים בלי כל
עמל. הדרך הרחוקה אשר בה הוביל משה נביאנו את בני ישראל 40 שנה נעבור
בימים אלה במשך שעות אחדות. אניות הקיסור אשר נסעון בבוקר בחוף יפו עם
יכול וסחר הארץ, עוד בלילה של היום ההוא תבאנו עד חוף לארץ, כי רק שמונה
שעות הטרדנה עתה בין הארץ הקדושה אצל ובין ארץ מצרים. נערי בני ישראל בבית

הספר לעבודה אדמה, בדעתם כי עמלם לא לשוא, יעבדו בחריצות וידבקו באהבה
אל עבודת האדמה. ובעוד איזו שנים ינהרו בני ישראל מכל אפסי ארץ לארץ
הקדושה. האח! ירושלים החדשה תאיר באורה! אמנם בראשיתה היה תהיה ירושלים
לעיר מקדש קטנה, אולם לא עוד הלוך ילכו בני עמנו ובכה בערב שבת על שארית
האבנים של מקדש עליון, רק ישאו תפילתם ותקוותם לה' הבוחר בציון, ואחרי
כן ייבנה בית מקדש גדול לכבוד אל עליון כבית מלפנים. הבית ההוא יקרא
לבאים אחרינו לבוא להראות שם בהגים ובמועדים מקראי קודש. כן הוא!
הבאים אחרינו יראו את היום הגדול, אשר חזה מרחוק נביאנו הגדול והנהיג
אז, ביום ההוא: השופר הגדול והקדוש יבשר התעוה:

מה היכל המעוטר בפרחים נאים ומהודרים

להמון רב אשר כהמון מים יבוא בשערים

וכולם לפני המזבח יבואו בסדרים

בידיהם שרי שדותיהם ויבול ההרים,

ויקריבו לאל עליון סנא ראשית בכורים.

כבוד וחודה לאיש בריחנו מר קרל נטר, כי העיר אותנו על הדבר

הזה לעשותו והתנדב באשר לבבו להוציאו לפעולת אדם. ואתם כולכם שומעי

דברי אלה חכו ובואו לעזרה מפצנו וחננו לבבכם כי יצא אור, עזרו לנו להשיב

את האור אל המקומות הקדושים אשר משם הופיע. תמכו בידינו להחיות את האדמה

אשר חיתח ערש עם ישראל, להחיות ולהפריח על ידי עבודה ועמל כפים את

המקומות האלה, אשר קנו להם שם תהלה במעשים הגדולים של אבותינו. איזה סיפוק נעים הוא לנפשנו אסיכלים אנחנו לאסור לעצמנו: אנחנו העובדים והעמלים לקומם ברוח משפט גזע עתיק, העומד לבדו מלא עוז בין קברות כל עמי קדם, והמחזיק בגאון את דגל הקודש הישן אשר הדברים האלהיים שמע ישראל חרותם עליו".

(עתון "המגיד" העתיק נאום זה של כרמיה משנת תרכט (1869)

בגליונו המ"ג בשנת 1883. סופר המגיד א.ל. שיננהוז (?) מוסיף:
ביסוד האחוזת מקווה ישראל על פי השר כרמיה בשנת תרכט יצא דבר הישוב בא"י מן הגיון הלב לכלל מעשה, בחפארת ביה ספר וחינוך ליוגבים ועובדי אדמה, ואחרי כן מקום מנוס ומשלם לחלוצים הראשונים אשר סופות הנגב ברוסיה הסתירו אותם ממקומותם וינסו מחמת המצור, לארץ הקדושה.
בית ספר מקווה ישראל הוא ראשון בזמן וראשון בטעלה, חוט השדרה לרעיון ישוב א"י ותחית האומה.

השם מקווה ישראל, לטי בעלי "ספר מאה שנה" (יצחק טריווקס ואליעזר שטיינמן) ניתן על ידי חיים ירושלמי, ר' גרשון שהיה עם קרל נטר, שנזכר במסוק של ירמיהו (יז 13): "מקווה ישראל, ה' כל עזבין יבשו".
במכתב שנטר הגיש לחברת כו"ח על יסוד מקווה ישראל, נאמר:
אם תקבלו את הצעתי תביאו טובה רבה לענין, אשר למענו אחס עמלים. בזח

תודיעו לרבים, כי היהודי מוכשר לעבודה אדמה. עתון חתנו להם וחיים מחוקנים לחלק חשוב של המשטחה היהודית וחבינו שדה-מקלט להמונים, אשר יצטרכו בעתיד לברוח מפני רשעות העמים, ולבסוף כבוש תכבשו את הארץ הקדושה הזאת, אשר בה הכריזו אבותינו על יחוד הבוא..". הוועד של חברת כו"ח אישר בישיבתו מיום 11.1.69 את הצעת נטר. הנשיא כרמיה אמר (הנוסח בספר "מאה שנה" הוא שונה קצת) : "בימים האלה, הטלאים בשורות לימים טובים בארץ פושטנו, עלה על לבנו ליסד ב"ס הקלאי בא"י ללמד שם את ילדי אחינו עבודת האדמה, השמעתם, אחינו יוטבי המערב? אנו חפצים ליסד בית לימוד לעבודת אדמה בארץ, אשר אליה אנו נושאים חמיר את עינינו ומשאות נפשינו. ארצנו היתה תמיד פוריה, ואף היום היא נותנת את פריה לעובדיה, עשרה שערים לזורעיה.. ואם באמת תתרחב עבודת האדמה בארץ, אשר בה בחר ה' לחתה לעמו, ורבו אחינו לבוא אליה מכל ארצות פיזוריהם והתאחזו בה, אז נראה בעינינו ירושלים חדשה, בראשונה תהיה אך מקדש מעט לישראל, אך יוטביה לא ילכו עוד בכל יום ששי לבכוח על האבנים, שארית החומה החרושה, כי אם ישאו עיניהם אל היושב בשמיט ואל אדמתם, ולבם יהיה מלא תקווה, כי קרובה ישועת ישראל לבוא. ואחרי כן יבנה בה ההיכל הגדול, וכבימי קדם יעלו בני ישראל שמה להראות את פני ה'... ולכן בחרנו בסביבות יפו, אשר שם אמנם תכבד העבודת על עובד האדמה, אבל האדמה פוריה היא. שם בארץ אשר נשבע ה' לחתה לנו, נייסד בית ספר... המהלך בין ירושלים ובין יפו לא רב הוא. האח! ירושלם תאיר באורה... ובכן חנו כבוד ותודה לאיש בריתנו, הא' נטר, על אשר עוררנו על הדבר הזה לעשותו ועל אשר התנדב באשר לבנו

להוציאו לפעולות" ... (שם עמוד 213) ובזוה זה פרסמו קול קורא לנדיבי עם
לנדב לסובת בה"ס : "ארץ קדושה היא ארץ אבותינו, ערש אמונתנו, נביאינו
וחכמנו, והארץ הזאת יש לה סגולה אשר חדרוש מאתנו, כי נשים עינינו ולבנו
אליה. הארץ הקדושה היא פוריה - - עוד לא נידלדלו מקורוחיה המלאים,
והגבעות הנשאות לא לעולם תהיינה מכוסות קוץ ודורדר. לא יחסר רק לפתח את
המקורות ולסקל את האבנים המכאיבות אותה, ולעבוד ביד חרוצה את הארץ אשר
לפנים היחה מבורכת מאוד... ותשוב להיות ארץ חפץ, ארץ מובטחת לנו". (שם,
213). על קול קורא זה חתמו אדולף כרמיה, איזידור לב (הרב הראשי בצרטה,
מיכאל ארלנגר (יד ימינו של הברון אדמונד די רוסשילד, וקרל נטר הוגה הרעיון
(שם).

29.11.69

אחמול עלה הרעיון על לבי לא לכתוב זכרונותי כאשר החילוחי - בתחילה
ימי הסוכנות, לאחר זה ימי מזכירות ההסתדרות, ולאחר זה מבוא לארץ עד מזכירות
ההסתדרות, ולבסוף ימי בפלונסק ובוורשו - אלא להיפך כתיוולדי בפלונסק עד
יסוד המדינה. והיום גמרתי הפרק הראשון, ימי בפלונסק. פרק זה חופש 26 עמודים.
מרדכי חוזר מחר השכם לת"א ועל ידו אשלח החומר להעתקה.

מחר יש בדעתי להתחיל הפרק השני - עליתי לארץ, השנה הראשונה בת"ח
(גם בראשון לציון), כשלוש שנים בסג'רה (באמצע התייצבות לצבא) עבודה בכנרת,